

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Назаревич Вероніка

Асистент вихователя ЦРД «Дельфін» Звягельської міської ради

Науковий керівник:

Сорочинська Оксана,

канд. педагогічних наук, доцент

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Уявіть собі, що ви збираєтеся на прогулянку з дитиною, розповідаєте їй про те, що ви бачите: про пухнасті хмарки, що плывуть по небу, веселих пташок, що щебечуть на деревах, квіти, що розпустилися на клумбі. Описуєте кольори, звуки, запахи. Ви не просто спілкуєтеся, ви даруєте дитині цілий світ образів і емоцій. Або ви читаєте дитині казку. Ви не просто читаєте текст, ви інтонуйте, міняєте голос, намагаєтеся передати емоції героїв. Ви занурюєте дитину в світ казки, де все можливо, де добро перемагає зло, а дружба й щирість – найважливіші цінності. Це і є розвиток художньо-мовленнєвої компетентності – не нудні правила граматики, а захоплюючий світ мови, де можна творити, вигадувати, ділитися своїми думками й почуттями.

Отже, художньо-мовленнєва компетентність – це важлива складова особистості дитини, що включає в себе володіння засобами мови, уміння висловлювати свої думки та почуття, розуміти та сприймати твори мистецтва. Зокрема, розвиток художньо-мовленнєвої компетентності у дітей старшого дошкільного віку має велике значення для їхнього інтелектуального, емоційно-вольового та особистісного розвитку. Згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти, до кінця дошкільного віку діти повинні: вміти розповідати казки, вірші, оповідання; висловлювати свої думки та почуття за допомогою мови; розуміти та сприймати твори мистецтва; використовувати мову для спілкування, гри, навчання [1, с. 18-20].

Формування художньо-мовленнєвої компетентності – це багатогранний процес, який потребує комплексного підходу та низки організаційно-педагогічних умов.

Важливою умовою формування художньо-мовленнєвої компетентності у дітей старшого дошкільного віку є враховувати вікові особливості дітей та створити сприятливе мовне середовище з невеличкою бібліотекою в групі з різноманітними казками, віршами та оповіданнями. [4, с. 7-12]. Сприятливе мовне середовище – це не просто набір предметів та методів. Це атмосфера поваги, зацікавленості, любові до мови, яка мотивує дітей до спілкування,

творчості та саморозвитку. Умовно його можна поділити на п'ять важливих пунктів:

1. Наповнення мовного простору. У груповому осередку ЗДО потрібно забезпечити доступ до різноманітної літератури: казки, вірші, оповідання, енциклопедії, дитячі журнали; створити тематичні куточки з іграшками, які стимулюють мовлення та уяву (ляльки, машинки, м'які іграшки, набори для сюжетно-рольових ігор); оформити групу яскравими постерами, картинами, фотографіями, які підсилюють мовне сприйняття дітей [2, с. 142-150].

2. Спілкування та читання. Щоденно вихователь має стимулювати мовленнєву активність дітей, читати дітям твори, обговорювати їх зміст, ставити запитання, а також заохочувати дітей до переказу прочитаного, інсценування казок. Все це сприятиме висловлюванню своїх думок та почуттів за допомогою мови (діти повинні вміти формулювати свої думки, описувати події, ділитися своїми почуттями та переживаннями). Також потрібно заохочувати дітей до спілкування один із одним, організовувати бесіди, дискусії, ігри. Важливо також, щоб вихователь створював атмосферу довіри, де діти не бояться висловлювати свої думки, заохочував їх до діалогу, ставив відкриті запитання. Окрім того можна співати пісні – це розвиває почуття ритму, рими, збагачує словниковий запас [3, с. 7].

3. Різноманітність форм, методів та прийомів. Дидактичні, сюжетно-рольові, театральні, рухливі ігри стимулюють мовлення, уяву та творчість дітей. Необхідно заохочувати дітей до участі в інсценуваннях казок, віршів, оповідань. Вихователь може проводити тематичні бесіди на різні теми і таким чином заохочувати дітей до висловлення своїх думок та досвіду. Педагог повинен використовувати різноманітні форми роботи з дітьми, щоб зробити заняття цікавими та ефективними. Це можуть бути як ігрові заняття (діти краще засвоюють інформацію в процесі гри), так і творчі заняття (малювання, ліплення, аплікація, складання віршів, казок), а також проектна діяльність (діти вчаться працювати в команді, досліджувати теми, що їх цікавлять), або ж використання інформаційно-комунікаційних технологій (комп'ютерні ігри, презентації, мультфільми). У процесі навчання вихователь ознайомлює дітей із різними видами мистецтва, організовує екскурсії до музеїв, виставок та використовує твори мистецтва. Для цього можуть бути використані розгляд ілюстрацій, бесіди про твори мистецтва, малювання за мотивами картин, а також інсценування казок та легенд. Отже відвідування музеїв, виставок, театрів збагачують словниковий запас, розширюють кругозір. Також створюють атмосферу змагання, стимулюють інтерес до мови [4, с. 7-12].

4. Індивідуальний підхід спрямований на врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей старшого дошкільного віку. Діти розвиваються в різному темпі, мають різні інтереси. Тому варто створювати ситуації успіху, таким чином заохочувати кожную дитину до активності. Не менш дієвим є похвала дитини за досягнення. Отже, підтримуйте ініціативу, заохочуйте дітей до самостійної мовленнєвої діяльності.

5. Співпраця з сім'єю. Інформуйте батьків про важливість мовленнєвого розвитку, проводьте батьківські збори, консультації, майстер-класи. Дайте рекомендації щодо особливостей домашнього мовленнєвого середовища, порадьте батькам читати дітям, спілкуватися з ними, грати в мовні ігри. Залучайте батьків до участі в мовленнєвих заходах, запрошуйте їх на театральні вистави, конкурси, вікторини [5, с. 17-24].

6. Мовленнєва компетентність педагога. Вихователь повинен бути взірцем для наслідування для дітей у мовному плані. Це означає використовувати правильну мову, уникати сленгу та помилок, чітко вимовляти слова, будувати граматично правильні речення. Важливо постійно вдосконалювати свої мовні знання та навички, читати книги, статті, відвідувати курси та тренінги [1, с. 32-33].

Важливо пам'ятати, що формування художньо-мовленнєвої компетентності – це тривалий процес, який потребує постійної уваги та зусиль із боку вихователя, сім'ї та самих дітей.

Список літератури

1. Базовий компонент дошкільної освіти (2021). Авторська група : Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнєва О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г., Корнєєва О.Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О. А., Рейпольська О.Д., Шевчук А. С. Під науковим керівництвом доктора психологічних наук, професора, член-кореспондента НАПН України – Піроженко Т. О. Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Vazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Богоявленська. О. В. (2021). Формування художньо-мовленнєвої компетентності дітей старшого дошкільного віку засобами української народної казки. Педагогіка та психологія, (1), 142–150.
3. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика. Запоріжжя: Просвіта (2008). 230 с.
4. Богуш, А. М. Розуміння дітьми передшкільного віку образно-виразного мовлення віршованих текстів / А. М. Богуш // Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського : педагогічні науки : зб. наук. праць / [редкол. : А. М. Богуш (голов. ред.) та ін.]. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. 2016. № 4 (111). С. 7-12. 2017
5. Богуш, А. М. Роль сім'ї в розвитку мовлення дітей раннього віку / А.М. Богуш // Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського : педагогічні науки : зб. наук. праць / [редкол.: А. М. Богуш (голов. ред.) та ін.]. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. 2014. № 7-8. С. 17-24.